

Svitavy '84



Národní přehlídka ruských a sovětských divadelních her

Zpravodaj č. 3

9. listopadu 1984

VZÁCNÁ NÁVŠTĚVA ZE SOVĚTSKÉHO SVAZU

V rámci XII. Národní přehlídky ruských a sovětských divadelních her navštívili náš okres milí hosté ze Sovětského svazu - Galina Sergejevna Solodovová, Elena Vladimíra Solodovová, které mají jako historičky umění ve Vladimíru, a Nikolaj Dmitrijevič Šmeljov, profesionální herec a pracovník kulturního zařízení pro oblast Moskvy.

Sovětské soudruzi se seznámují nejen s kulturou u nás, ale především je zajímavá, jakým způsobem se inscenují hry ruských a sovětských autorů na našich jevištích.

V neděli večer viděli arénové představení Johanky

1920, v pondělí byli přijati představiteli okresu v zasedací síni ONV. V neformální besedě se dověděli o historii národní přehlídky, seznámili se s okresem, s výstavbou i kulturním děním.

Odpoledne se přišli podívat do okresních kulturních zařízení. Ředitelé jednotlivých institucí je seznámili s prací, hovořilo se především o využívání sovětské kultury v podmínkách okresu.

V oblasti knihovnictví jsou to např. besedy o sovětských knihách a jejich výstavky. V oblasti muzejnictví se navazuje na revoluční odkaz Velkého října pro náš vývoj, pravidelně jsou výstavy

ruského a sovětského výtvarného umění. Velice zajímavá byla např. výstava na téma setkání s vesmírem a technický rozvoj.

S velkým zájmem si hosté prohlédli stálou expozici dějin dělnického a komunistického hnutí v okresním muzeu. Pochvalně se vyjadřovali o vystavovaných exponátech, hodnotili využívání centrálních a regionálních materiálů, zajímali se o to, jakým způsobem je expozice využívána.

Večer jsme sovětským přátelům ukázali kulturní sál okresního kulturního střediska, protože další představení - Gogolovy Mrtvé duše - se odehrálo právě tam.

Soudruh Šmeljov jako profesionální herec soustavně pracuje s několika amatérskými soubory, rovněž s mládežnickými, proto ho zajímá všechno, co s touto oblastí souvisí. A naopak zase bychom v naší práci mohli více využívat zkušeností našich sovětských kolegů.

To ostatně zaznělo i na setkání sovětských hostů s představiteli okresního výboru strany ve Svítavách. Závěr návštěvy byl přesvědčivý: vzájemné poznávání je užitečné a potřebné, protože slouží upevňování přátelství a míru.

Z hodnocení poroty

XII. Národní přehlídku ruských a sovětských divadelních her ve Svitavách 1984 zahájil domácí soubor - Lidové divadlo JKP ROH Svitavy. Nastudoval hru Valentina Rasputina ŽIJ A PAMATUJ. Kolektiv s dlouholetou tradicí má za sebou řadu významných uměleckých úspěchů.

Inscenaci Rasputinovy hry znovu dokázal, jak vysoké a náročné ideově umělecké cíle si klade. Uvedení této hry je významným přínosem dramaturgii přehlídky a sama inscenace prokázala, že to je text, který promluví i k našemu divákovi. Vyznění hry je jednoznačné. Je to apelativní protest proti nesmyslnosti válek. Téma však není řešeno obecným pacifismem, ale jednoznačně akcentuje sílu sovětských lidí v protifašistickém zápase. Toto téma se odvíjí právě na příběhu mladého Andreje, který se nechce vrátit zpět do armády, dezertuje a nyní se ukrývá v hlubinách Sibíře. Jeden z hlavních aktérů hry tedy boj vzdává. Ví, že za to musí být potrestán. Schází se tajně se svou ženou, bude s ní mít i dítě. V průběhu hry si čím dál víc uvědomuje, že bez zápasu o život celé společnosti nemůže ani on dosáhnout osobního štěstí a pochopí míru svého provinění.

Valentin Rasputin napsal vynikající román, který posléze sám zdramatizoval. Svitavští inscenátoři se seznámili jak s románovou předlohou, tak s dramaturgií. Divadelní text si částečně upravili, zejména rozšířili o některé pasáže z románu, a domnívám se, že velmi zdařile, nebo obraz rozšířili o zázemí kolchozní vesnice, o její příspěvek k porážce fašismu.

Svitavský soubor věnoval nastudování této hry mnoho úsilovné práce, péče a tvůrčích sil a výsledkem je kvalitní představení, které promlouvá k dnešnímu divákovi.

Jestliže hovoříme o kvalitním představení, pak to neznamená, že je bezchybné a nemá co zlepšit a prohloubit. Porota připomínala zejména občasnou nedostatečnou souhru, výraznější hodnocení replik druhým partnerem, což by přispělo k větší dramatickosti akcí. Snad i některé vervní citové scény byly přepjaté.

Jako pozitivní rys je nutno vyzdvihnout velmi dobrou hereckou práci v menších či epizodních rolích, což nebývá časté. Co závěrem? Popřát souboru v jeho poctivém zápase o kvalitní divadlo hodně úspěchů i do budoucích let. Síly a možnosti na to má.

Zasloužilý umělec MILAN FRIDRICH, předseda poroty.

Druhým představením na přehlídce byla inscenace s názvem Johanka 1920. Východiskem pro dramaturgickou a režijní práci Františka Zborníka v souboru „Šupina“ z Vodňan se stala filmová povídka Dunskeho, Fridy a Mitty „Svíť, svíť má hvězdo“. Tragický příběh herce Umremase, který v složitém a proměnlivém vývoji společnosti po revoluci osvědčuje svou věrnost pozitivnímu etickému ideálu, byl Šupinou inscenován prostředky antiiluzivního, meta-



V úterý odpoledne v sále Městského dvora vystoupil pražský soubor Iris s „historií kratochvilnou“ pod názvem Historie o králevici Vasilii Zlatovlasém z české země a o princezně Polimestře z francouzské země.

forického divadla s překvapující invencí a zároveň maximální odpovědností k tématu. Vzniklo tak představení výjimečně podnětné, překvapující zralou prací s výrazovým arzenálem moderního divadla, který je použit k dosažení intenzivního ideového efektu jak jednotlivých částí tak celku inscenace.

Styl představení „Johanka 1920“ je výsledkem poučenosti vývojem moderního divadla. F. Zborník přebírá a tvořivě přehodnocuje některé postupy zobrazení, s nimiž pracují tzv. netradiční autorská divadla. Jde o divadelní názor upřednostňující ve významové struktuře představení jako hlavní zdroj sdělení dramatický obraz. Ani v „Johance 1920“ není prioritní vytváření dramatických situací prostřednictvím mnohostranného propracování vztahů a motivací jednotlivých jevištních postav, ale tvorba metaforicky bohatých, dynamicky se vyvíjejících obrazů, které jsou komponovány v celek podle principů montáže. V takto bohatě strukturovaném textu představení je zvýrazněna obraznost na úkor přímého slovního pojmenování. Budování jednotlivých obrazů je podřízena práci s totálem jevištních prostředků, ovlivňuje scénografické řešení, práci s hudbou a ruchy i způsob tvorby jevištních postav. Proměnlivost prostředí v inscenaci, jež je výsledkem tohoto postupu, je zároveň tematizována - ryze divadelně a přitom ideově jednoznačně je zde zobrazena proměnlivost složitých revolučních časů, která je vztažena ke konstantnímu postoji hrdiny.

Neúčinnost a někdy i nesrozumitelnost dílčích úseků slovního jednání, ne vždy pregnantní pointování jednotlivých sekvencí a určitá výrazová podeexponovanost některých hereckých partů v přehlídkovém představení způsobily, že složitě komponovaná významová struktura inscenace nebyla naplněna bezezbytku. Přesto však Šupina a její „Johanka 1920“ myšlenkovou hloubkou a intenzitou, umocňovanou osobitým a invenčním divadelním vyjádřením, představuje v kontextu dnešního amatérského divadla jednu z nejvýraznějších hodnot.

JAN VEDRAL

V pořadí třetím představením XII. národní přehlídky amatérského divadla ve Svitavách byla dramaturgická předloha N. V. Gogola Mrtvé duše. Inscenaci přivezl soubor Divadla pro 111 při Městském domě kultury v Českých Budějovicích.

Režisér Antonín Bašta provedl v textu Zdeňka Hedvábného některé škrtky (např. u postavy sluhy Petrýska); především zásah na konci textu je důležitý pro celkové vyznění inscenace: nebezpečná „čičikovština“ žije dál, boj s ní stále není u konce.

Základní polohou inscenace je groteska, expresivnost výrazu je nejsilnější tam, kde má režisér možnost opřít se o silné herecké výkony (především Čičikov v podání Jana Chada a statkář Líbeznický v podání Zdeňka Zahradníčka).

S rovinou grotesky velmi dobře korespondují kostýmy, umocněné přehnaným líčením; méně už v tomto ohledu funguje scéna, jejíž prvky se omezují na roli rekvizit s proměnlivým výrazem.

Režijně i herecky nejsilnější je především jedna z klíčových scén - scéna u soudu na konci druhé části dramatu. Jejím velkým handicapem je, že v textu není dostatečně připraven přechod od obvinění a zatčení Čičikova k jeho uctívání. Přesto je zřetelný její význam: bezmoc úřadů společnosti, umožňující čičikovštinu. Neschopnost vypořádat se s Čičikovem přesto, že moc je na její straně.

Budějovický soubor přivezl do Svitav velmi dobré představení - přes všechny obtíže, s nimiž je spojena jevištní příprava tak rozsáhlého a myšlenkově náročného díla, jako je Gogolova románová předloha.

VĚRA TAŠLOVÁ

Soubor Iris OKD Praha 6 sehrál v rámci Národní přehlídky titul Historie o králevici Vasilii Zlatovlasém z české země a o princezně Polimestře z francouzské země. Inspiračním podkladem scénáře představení je jedna z knížek „lidového čtení“ z kontextu ruské literatury - někdy z časů 17. - 18. století. Svou lokalizací na českou i ruskou půdu, kouzlem své naivity a radostí z epické fabulace se stal vhodným podnětem k proměně z epické podoby do podoby divadelní, neadekvátněji by se dalo říct do polohy „jarmarečního divadla“, v němž potulní herci předváděli obdobné příběhy, jaké se tiskly ve svazcích „lidového čtení“. Způsob prepisu Evy Rolečkové se pak věrně drží poetiky, zjevně souboru blízké; nejde tedy ani v nejmenším o klasickou

dramatizaci, ale o divadelní převod, který vytváří předpoklady pro kolektivní improvizaci režiséra a herců na dané téma se stálým „zcizováním“ starého příběhu směrem k vyjádření vlastního vztahu interpretů k jednotlivým sekvencím a smyslu příběhu. Scénář tedy rozhodným způsobem vytváří možnost pro herecký odstup od postav a s tímto odstupem získávají potenciální ložiska humoru a tím i možnosti vytvoření laskavého, nicméně soudobého pohledu na starý příběh prostřednictvím inscenace.

Představení, které bylo provedeno ve Svitavách, však těchto vynikajících předpokladů pro moderní, autentickou inscenaci využilo jen nepatrně. Především v celkové struktuře inscenace nefungovala ona důležitá polarita: svět jeviště - svět fikce. Za těchto okolností pak nejen ubylo komediálních prvků, ale tam, kde šly mezi příběhem jeviště a příběhem fikce - byly herecky neztvárněny, došlo i k nerosrozumitelnosti vlastního dějového toku a k celkovému zšedivění komediálně zamýšleného žánru inscenace. Je jen přirozené, že současně došlo ke ztrátě možnosti konfrontovat motivace jednání postav někdejšího příběhu s dnešními postoji herců, což nesporně ubralo svitavskému představení jeden ze strukturálně nejdůležitějších prvků, přichystaných scénářem. Tam, kde se v závěru představení sporadicky podařilo alespoň v některých sekvencích zmíněnou polaritu zvýraznit, bylo i z ohlasu diváků zřejmé, oč se soubor vinou nevýrazné herecké práce připravil.

RADOSLAV LOŠŤÁK

Zahájen Měsíc přátelství

V předvečer 67. výročí Velké říjnové socialistické revoluce se v Lidovém divadle konala slavnost. Bylo jí zahájení oslav Měsíce československo-sovětského přátelství.

Návštěvníci přehlídky uvítali v hledišti delegaci okresních stranických a státních orgánů a Národní fronty vedenou členem předsednictva OV KSČ a předsedou QNV Jaromírem Prchalem, zástupce Střední skupiny sovětských vojsk plk. J. Rybčenka a zástupce ČUV SCSP Jiřího Klapku.

V slavnostním projevu soudruh Prchal zdůraznil, že spojenectví se SSSR zůstává hlavním pilířem naší politiky, zárukou míru.

Soudruh Rybčenko pozdravil občany a pracující svitavského okresu u příležitosti svátku své země a předal představitelům okresu upomínkový dárek.

Spontánním potleskem schválili přítomní pozdravný dopis zaslaný z tohoto shromáždění do družebního okresu Kozelec na Ukrajině.



Realistické drama z klasického odkazu A. N. Ostrovského s názvem *Bouře* předvedli ve středu amatérští divadelníci kulturního domu z Krupky.

Jak hodnotí představení diváci

Vedle odborné poroty hodnotí jednotlivé inscenace také diváci hlasovacími lístky. Dosavadní představení zatím dopadla takto:

ŽIJ A PAMATUJ:

výborně 93%, velmi dobře 6%, dobře 1%

JOHANKA 1920:

výborně 62%, velmi dobře 29%, dobře 9%

MRTVÉ DUŠE:

výborně 62%, velmi dobře 31%

HISTORIE O VASILII ZLATOVLASÉM:

výborně 76%, velmi dobře 23%, dobře 1%

KVADRATURA KRUHU:

výborně 86%, velmi dobře 14%



Prosíme, opravte si

Redakce Zpravodaje přehlídky se omlouvá za nepřesnou informaci v 1. čísle. Kolektiv Lidového divadla Svitavy vystoupil v rámci letošní přehlídky soutěžně už podruhé. Poprvé si získal sympatie obecnostva hrou B. Lavreněva Jedenačtyřicátý v roce 1979. Děkujeme.



Satiru podle románu *Mrtvé duše* N. V. Gogola se hrálo Divadlo pro 111 z Českých Budějovic v pondělí v sále OKS.